

Verdivurdering

Området kan karakteriseres som et særpreget landskap ut fra følgende kriterier:

- Kontinuitet
- Representativitet (K)
- Særpreg (N)
- Sjeldenhet (N)
- Hevd og tilstand (-)

Lite representativt artsutvalg. Forekomst av veirubloom er interessant. Innslag av den hensynskrevende arten søstermarihånd er svært sjeldent i fylket. På 1950-tallet sto det tusenvis av individer i området. Frem til i dag har arten gått sterkt tilbake. Dette har sikkert flere årsaker: opphør av seterdrift, hyttebygging og sau som i dag beiter i områder hvor det tidligere antagelig ble slått. Det er også funnet enkelte andre interessante blomsterplanter i området. På grunn av den botanisk interessante floraen, og spesielt forekomsten av søstermarihånd, vurderes området å ha svært høy botanisk verdi (****).

Haugplassetra 56.16 har et helhetlig bygningsmiljø med godt bevarte enkeltbygninger.

Raje er idag sterkt preget av hyttebebyggelse.

Utbyggingen av private familiehytter og turisthytter (Skrimhytta og Rajehytta) er en interessant historisk utvikling, men gjør området kulturlandskapsmessig mindre verdifullt. Området som helhet vurderes til å ha lav/middels kulturhistorisk verdi (*(*)).

Samlet sett vurderes området å ha *lokal verdi* i kulturlandskapssammenheng.

Krødsherad

Ti områder er undersøkt. Av disse er seks områder funnet å ha lav botanisk verdi (Spillhaug, Skinnes-gårdene, Haslerud, Bjørkerud, Bjøre, Lesteberg) og tre funnet å ha middels botanisk verdi (Hovden, Flaglia, Østensetrene). I tillegg ble et område, som trolig har høy kulturhistorisk verdi, vurdert å ha lav botanisk verdi (Bjertnes). Ingen områder er funnet å ha høy eller svært høy botanisk verdi, og følgelig ikke undersøkt nærmere kulturhistorisk eller omtalt her.

Lier

Begge undersøkte kulturlandskapsområder er funnet å ha spesielle kvaliteter og er omtalt her.

Hansebråten – Flårud

Undersøkelse

Botanikk: JEE, A og R. Elven, Tore Berg, Bård Bredeesen. Kulturhistorie: JJ.

Flårud er ikke undersøkt kulturhistorisk.

Beliggenhet

Kartblad M711: 1814 IV

UTM: NM 67 35

H.o.h.: 250-380 m.

Vegetasjonsregion: Boreonemoral region

Landskapsregion: Lavlandsdalføra i nedre Telemark,

Buskerud og Vestfold (Lier- og Sandedalen)

Beskrivelse

Området består av 4 plasser som ligger adskilt innpå skogen vest for Sjøstad kirke i Lierdalen. Hansebråten er en nedlagt plass. Bygningene er ikke i bruk. De er i forfall og delvis i ruin. Innmarka er slått. Pettersbråten er i bruk som feriested. Her er bygningene i bedre stand. En liten del av innmarka holdes i hevd som plen. Både arealene ovenfor og nedenfor tunet er i gjengroing. Siljuseter har lite bevart av eldre bygninger. Innmarka brukes til beite. Flårud er en gammel plass som har ligget brakk en tid. Plassen er nylig bosatt, med restaurering av bygninger og kulturmark. Innmarka slås. Berggrunnen i området består av kalk, som forvitrer lett og gir en fruktbar jordbunn med rik flora.

Biologisk verdifulle kulturmiljøer

1) Slåtteeng:

– små rester i kant av dyrket eng, ved Siljuseter. Delvis slått og delvis i gjengroing.

– rundt husene ved Hansebråten, brakklagt og flere steder i gjengroing. Enga er på omtrent 100 x 100 meter.

– mye av innmarka på Flårud er gammel, ugjødsel eller lite gjødsel slåtteeng.

2) Beitemark: I utmarka rett nord for gården Siljuseter. Saubeite, lite eller ikke gjødsel.

3) En styvet alm på Hansebråten.

4) To dammer øst på innmarka ved Flårud.

Vegetasjon og flora

Rike fuktenger og kanskje innslag av kalkrik, vekselfuktig eng utgjør deler av de tidligere slåtteengene ved Hansebråten. Her finnes bl.a. hjertegress, brudespore, stortveblad, ballblom, enghaukeskjegg, storblåfjær, fagerknoppurt og marianøkleblom. På bergknauser og i tørrere deler av engene finnes kvitbergknapp og piggstarr.

Flårud har enger med svært artsrik flora og skigard som er oppført på gamlemåten. Foto: Bård Bredesen.

Hovedengene er nokså sikkert dyrket tidligere, og domineres i dag av hundegress. En del sibirbjønnekjeks står også her.

Slåtteengpartiene ved Siljuseter har preg av kalkfattig tørreng og kalkrik, vekselfuktig eng, med bl.a. vill-lin, ballblom, brudespore, hjertegress og flekkgrisøre.

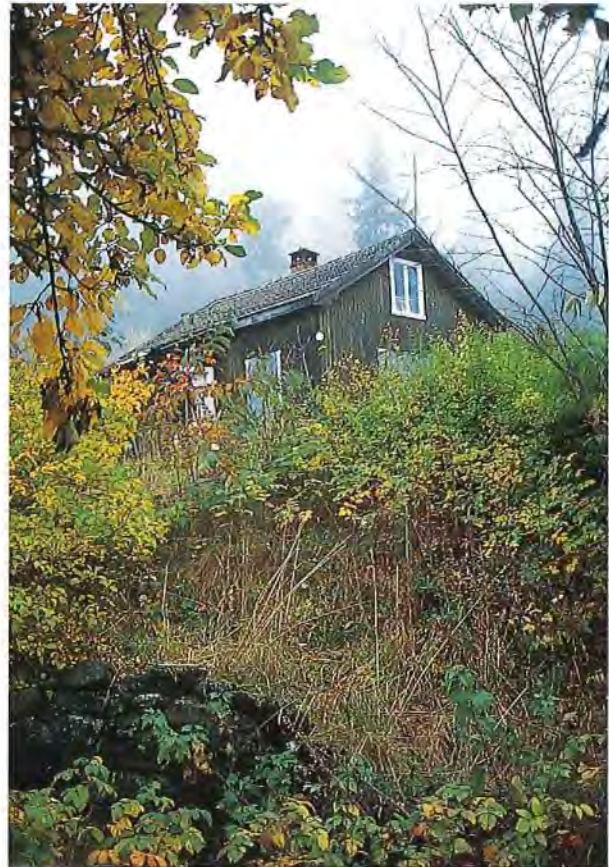
Beitemarka kan kanskje føres til de kalkrike, vekselfuktige engene. Her finnes innslag av arter som hårstarr, vill-lin, hjertegress, marinøkkel, dunkjempe, bakkesøte, fleckmure og kjerteløyentrøst. Gran er vanlig i tresjiktet.

Slåtteengene ved Flårud er både kalkrike tørrenger og fuktenger med rik flora. På tørrengene finnes bl.a. store mengder balblomst, storblåfjær, hjertegress, brudespore og fleckgrisøre. Det ble også funnet stortveblad og nattfiol i enga. De fuktigste delene av enga finnes ned mot en dam i øst. Her ble det bl.a. registrert jåblom, sverdlilje og grønnstarr. I veikant og kant av eng ble det funnet enghaukeskjegg. Det finnes flere gamle blomsterhager i området.

Kulturminner

Det er eldre bygninger på alle bruk, delvis ombygde.

Våningshuset på Flårud skal f.eks. være fra 1700-tallet, bygd som seterbu på Lundsbekk, seter under Skjåstad. Det var opprinnelig en toroms stue, siden forlenget med et større tilbygg fra 1980-/1990-åra. Det er ryd-

Gjengroing er et problem på fraflytta plasser, som Hansebråten. Foto: Jørn Jensen.

ningsrøyser på alle plasser. På flere av bruka er det hage med frukttrær, busker og gamle blomsterhager. Kalkovn i forholdsvis god stand ligger i skogen sør for innmarka på Siljuseter.

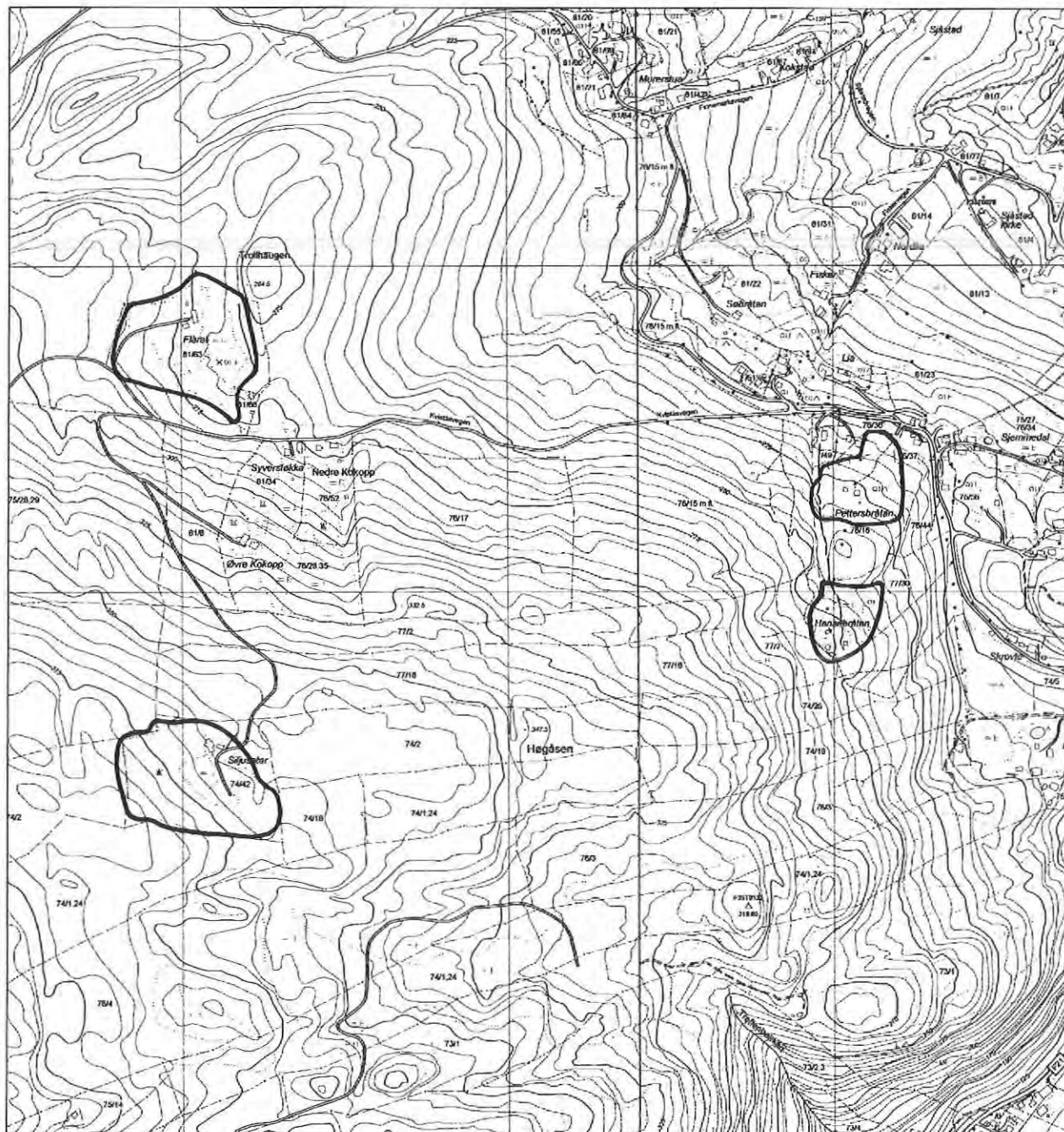
Verdivurdering

Området kan karakteriseres som et mangfold-landskap ut fra følgende kriterier:

- Kontinuitet (N)
- Representativitet (N/K)
- Sjeldenhet (K)
- Mangfold (N)
- Autentisitet (K)
- Hevd og tilstand (-)
- Estetisk verdi

Nokså representativt artsutvalg. Forekomst av enghaukeskjegg, marinøkkel og bakkesøte er interessant. Middels til høy kontinuitet, med fortsatt relativt intakte enger. Engene ved Flårud skiller seg ut som spesielt interessante og artsrike. Området har som helhet svært høy botanisk verdi (****).

Deler av området har kommet forholdsvis langt i forfall/gjengroing. Fraværet av nyere tids inngrep gjør likevel at området får en verdi. Elementer som rydningsrøyser, styvingstre, frukttrær og gamle veier øker verdien.

Område 23

Hansebråten-Flårud kulturlandskap, Lier kommune

Økonomisk kartblad CJ 043, 1:10.000

_____ : avgrensning botanisk og kulturhistorisk interessante områder

Dette er en relativt uvanlig landskapstype i Lier. Området vurderes å ha middels/høy kulturhistorisk verdi (**(*)).

Samlet sett vurderes området å ha *regional verdi* i kulturlandskapssammenheng.

Lierdalen fra Lyngås til Oppsal

Undersøkelse

Botanikk: JEE. Kulturhistorie: OP.

Bare deler av området er undersøkt botanisk.

Beliggenhet

Kartblad M711: 1814 IV

UTM: NM 69 34

H.o.h.: 30-300 m.

Vegetasjonsregion: Boreonemoral region

Landskapsregion: Lavlandsdalføra i nedre Telemark,

Beskrivelse

Lierdalen er en av Norges frodigste jordbruksdaler. Dalføret er vakkert avgrenset av høye åskammer både i øst og i vest. Fra Lyngås og opp til Oppsal finnes et småskalapregt ravnedslandskap. Her er husdyrholdet fortsatt relativt utbredt, noe som gjenspeiles i arealbruken. Her beiter fortsatt sau og ku i bratte leirbakker, mens eng- og åkerarealer dominerer på store flater. De utallige vegetasjonsbelter skaper kulisser og vegger i jordbrukslandskapet.

Det er først og fremst løsmasser avsatt etter siste istid som preger området. Her ligger mektige leirforekomster etter gamle hav- og fjordavsetninger i et stort og sammenhengende dekke. Karakteristiske ravnedaler har skapt det kuperte og bakkete landskapet. Flere store breelvavsetninger ligger som dominerende åsrygger på tvers av dalføret.

Biologisk verdifulle kulturmiljøer

- 1) Styvingstrær: Enkelte gamle trær, som tidligere har vært styvet finnes flere steder i området.
- 2) Våtmark: Lierelva med verdifull kantvegetasjon, samt sideelver, renner gjennom området

Området domineres av kornarealer i flatt terreng og beitede raviner i hellingene.

Vegetasjon og flora

De beitemarkene i området som er undersøkt har nokså triviell flora, med arter som rylikk, prestekrage, engkvein, hundegras, rød- og hvitkløver. Sannsynligvis finnes det ikke spesielle botaniske kvaliteter på kulturmarka i området.

Naturlig gråor-heggeskog og gråor-askeskog dominerer ravnedalene, mens alm-lindeskog finnes på de gunstigste lokalitetene. De mange sammenhengende vegetasjonsbremmene på kryss og tvers i ravnedalene og langs elva er viktige trekkveier for fugler og dyr og levesteder for planter knyttet til løvskog. Floraen på de gamle trærne er ikke undersøkt.

Historie

Gjennom studier av gårdsnavn har en kommet fram til at Egge, Meren, Hennum og Sjøstad hører med blant de eldste gårdene i Lier. De ble trolig ryddet i løpet av jernalderen (500 f.Kr.f – 800 e.Kr.f). Fra vikingtid til gammel-norsk tid (800 – 1350 e.Kr.f.) ble gårdene oppdelt og nye gårder kom til. Fra Svartedauen og fram til ca. 1800 endret bosettingsmønsteret og arealbruken seg svært lite i Lierdalen. Men nye driftsformer og forbedring av redskaper ga grunnlag for endret drift og dermed også et endret landskapsbilde. Tilgang på billig korn fra Amerika gjorde at jordbruket mange steder ble endret til et mer ensidig basert krotterhold. Rundt århundreskiftet var Lierdalen et mye mer åpent landskap. Eng og beiter utgjorde store areal i forhold til åpen åker. Store løvtrær sto spredt utover.

Kulturminner

Gårdsbebyggelsen mellom Lyngås og Oppsal ligger som vakre tunmiljøer i et landskap dominert av jordbruksarealer og vegetasjonsbremmer. Bebyggelsen er varierende, men flere eldre bygninger finnes fortsatt godt bevart. Tradisjonelle rødmalte driftsbygninger i bindingsverk er vanlige innslag på firkanttunet, og de eldre våningshusene er som oftest hvitmalt.

På flere gårder finnes nyere boligbebyggelse av «kataloghustypen». Størst virkning får disse bygningene når de ligger enkeltvis og spredt i landskapet. I denne delen av Lierdalen er likevel den spredte boligbyggingen oftest godt tilpasset landskapet.

Hennum – Nordal er et område med særpreg. Her finnes en rik naturstruktur, et helhetlig- og småskala landskap, rike formminnefelt og flere verdifulle kulturlandskapselementer. En svært variert arealbruk, mange beiter, beiteskog, gamle beiter og skogsbryn gir i tillegg landskapet et mosaikkartet innhold. Fordi det her er morenejord finnes det her også enkelte steingjerder, noe som er uvanlig ellers i dalen. Området bærer preg av historisk kontinuitet. Et boligfelt i området reduserer det helhetlige preget.

Sestad – Mørk – Oppsal (nord for Meren – Sørsdal) er et enhetlig og svært representativt område for Lierdalen. Området er ett landskapsrom og dermed godt visuelt avgrenset. Den varierte arealbruken og de mange beitede og vegetasjonskledte ravnedalene preger området og gir det sin verdi. Området er lite preget av utbygging eller andre inngrep.

Verdivurdering

Området kan karakteriseres som et representativt/typisk landskap ut fra følgende kriterier:

- Representativitet (N)
- Sjeldenhet (N)
- Helhetlig landskap
- Estetisk verdi

På grunn av gjødsling og gjengroing synes området å ha få spesielle botaniske kvaliteter knyttet til kulturlandskapet, og får derfor lav botanisk verdi (*). Likevel finnes en del andre biologiske kvaliteter som må tillegges vekt. Den sterkt vekslende mosaikken i landskap og arealbruk, randsoner, åkerholmer og åkerreiner, elva med vegetasjonsbelter langs breddene og bekker og grøfter skaper et variert landskap som er viktig for mange planter og dyr.

Ravinenes beitepreg finnes flere steder, et landskapspreg som i nasjonal sammenheng er relativt sjeldent. En viktig del av området kulturlandskapsverdi er de kvartærgeologiske formasjonene og avsetningene som preger dalen, og som gjør området unikt. Selv om det er gjort en del inngrep som har redusert området verdier, finnes fortsatt mange raviner som ikke har vært gjenstand for bakkeplanering eller utfylling.

Område 24

Lierdalen kulturlandskap, Lier kommune

Kommunekart, 1:50.000

— : avgrensning kulturlandskapsområde

Helheten i området, og en del verdifulle bygninger og kulturminner forøvrig, gir området høy kulturhistorisk verdi (***).

Av de få undersøkte ravineområdene i fylket vurderes dette området å ha høyest kulturlandskapskvaliteter. Samlet sett vurderes området å ha *lokal verdi* i kulturlandskapsammenheng.

Ravinene i Lierdalen har bratte beitebakker og løvskoger.
Foto: Jørn Jensen.

